

կեանք սկսել: Նա յորդորում է և արիօճօրիկին բժշկուել իր ցաւից, դիմել արիօճօրիկ հիւանդների համար շինած հիւանդանոցը: Նա սիրովում է և Նաստեային. «Եթէ ինքդ հաւատում ես որ դու ունեցել ես իսկական սէր, ուրեմն այդ եղել է»:

Սակայն երկարատեւ չի լինում այդ օտարականի ազդեցութիւնը. երբ Վասիլիսան եւ եկած ջուր է ածում իր քրոջ ոտերի վրայ, վրէժ հանելով սիրականին խելութ համար, և ընդհանուր իրարանցման ժամանակ Պեպելը սպանում է ապաստարանի տէր ծերուկին, իսկոյն յանցանքի տեղն է գալիս պօլիցիան. և անցաթուղթ չունեցող Լուկան անհետանում է: Յաւեց իրան կորցրած Նատաշան յայտնում է ոստիկանին թէ Վասիլիսան և Վայսկան առաջուց պայմանաւորուել էին սպանել ծերուկին և այդպիսով ազատուել նրանից: Յանցաւորները կայանաւորւում են:

Լուկայի անհետանալուց յետոյ ապաստարանի մէջ, որին տէր են դառնում կարկանդակներ վաճառող կիներ և նրա հետ ամուսնացած «գօրօգօլօյը», վերսկսում է հին կեանքը. բոլորը յիշում են խելօք ու բարի օտարականի խօսքերը, վերաբերմունքը, մտաբերում է իւրաքանչիւրը իր անցեալը. դարձեալ թղթախաղ, արեւցութիւն, դատողութիւններ: Վերջում բոլորը սկսում են երգել մի սրտառու, տխուր և միաժամանակ ազատասէր երգ, որ ընդհատւում է «բարօնի» յայտնած բոլորով, թէ արիօճօրիկ դերասանը ինքն իրան կախեց:

Եւ կարողացայ հաղորդել ընթերցողին այդ զօրեղ գրուածքի միայն կմախքը, որովհետեւ Գօրկիի այդ պիեսը դեռ չի տպուած, ինկ յիշողութեանս մէջ, այն էլ մի ամիս անց, շատ բան ընականաբար, աղօտ կերպով է պահպանուել: Կարելի է համարձակ ասել, որ այլ բեմի վրայ երբէք այն աջողութիւնը չէր ունենալ «На дне»-ն, ինչ որ նա ունեցաւ Գեղարուեստական թատրոնի հռչակաւոր խմբի աննման խաղով և զարմանալի գրուածքով: Այդ երկը իսկապէս զբաւում է սովորական մտքով, այլ հօր վրձինով նկարուած զարմանալի տեսարաններ, որոնք առիթ են տալիս հեղինակին հասարակութեան մէջ որոշ հայեացքներ արծարծելու:

Լ. Ս.

Յունուարի 9-ից սկսած հայոց դրամատիկական ընկերութեան խմբի ներկայացումներին մասնակցում է տիկին Սիրանոյշը:

Մինչև այս տողերս գրելը տիկին Սիրանոյշը բեմ է դուրս

եկեկ երեք անգամ—«Կասեղիազարդ տիկնոջ», «Կեանքի արժէքի» և «Շղթաների» մէջ:

Եւ մտադիր չեմ մանրամասն հաշիւ տալ ընթերցողներին այդ ներկայացումների մասին, այլ կ'ուզէի միայն յայտնել այստեղ թուղիկ տպաւորութիւններս:

Եւ առիթ եմ ունեցել տեսնելու «Կամեղիազարդ տիկնոջ» մէջ այնպիսի բեմական հակաների խաղը, ինչպէս են էլէօնօրա Դուդէ և Սառա Բէննար, և այնուամենայնիւ ինձ անագին զեղարուեստական հաճոյք պատճառեց տիկին Սիրանոյշի խաղը, որ սկզբից մինչև վերջը խորապէս մտածուած էր և զգացուած:

Տիկին Սիրանոյշին յաջողուեց պարզել հասարակութեան առաջ անկեղծ սիրոյ համար ստեղծուած, բայց՝ կեանքի աննըպաստ պայմանների չնորհիւ՝ ծախու սիրով ապրող հերոսուհու հոգեբանութիւնը և համակրութիւն ներշնչել դէպի այն յաւերժ կանացին և վեհօրէն մարդկայինը, որ ապրում է Մ'արգրիտ Գօթիէի հոգու խորքում՝ կեանքի պղտոր ալիքներից մնացած տղմի տակ:

Պակաս նպաստաւոր տպաւորութիւն թողեց իմ վրայ տիկնոջ խաղը Աննա Դեմուրինայի դերում («Կեանքի արժէքը»):

Իմ կարծիքով Դեմուրինան պէտք է հիպնօզացածի նման լինի Մօրսկօյի ինքնասպանութիւնից յետոյ և յամենայն դէպս աւելի ողբերգօրէն հանդիստ կարդայ նրա նամակը:

«Շղթաներ» պիէսի ներկայացումը մի նոր առիթ էր տիկին Սիրանոյշի համար իր բեմական տաղանդը ամբողջ փայլով ցոյց տալու: Վօլքինցեւայի դերը չնորհալի տիկինը խաղաց ուղղակի վիրտուօզ կերպով:

Եւ առիթ եմ ունեցել տեսնել տիկին Սիրանոյշի խաղը մի քանի տարի առաջ, և այժմ ինձ թւում է, թէ տիկինը աւելի ևս կատարելագործել է իր խաղը, որ աչքի էր ընկնում ոչ միայն այն ժամանակ, այլ և ինչպէս ականատես անձինք վկայել և վկայում են, նոյն իսկ սրանից 20—25 տարի առաջ, երբ տիկինը խաղում էր Ագամեանի պէս տաղանդի հետ և շրջապատուած էր օր. Աստղիկի, տիկ. Հրաչեայի և Գարագաշեան քոյրերի նման բեմական աստղերով: Ինձ թւում է, որ տիկնոջ խաղը այժմ աւելի բնական է, աւելի հարթ, չարժումները աւելի բազմակերպ, արտասանութիւնը աւելի որոշ: Տիկին Սիրանոյշը այժմ խաղում է սկզբից մինչև վերջը հաւասար եռանդով և ուշադրութեամբ, մինչդեռ առաջ նրա խաղի մէջ դերի մի քանի ուժեղ կէտերը փայլուն կերպով էին անցնում, իսկ մնացած մասերը, ինչպէս ուղեւորներն ասում են, ճմուռում էին:

Այդ ոչ միայն պատիւ է բերում տիկնոջը, այլ և յոյս է տալիս մեզ կարծելու, որ դեռ նրա տաղանդը կանգ չէ առել իր առաջադիմութեան մէջ և որ գուցէ նա դեռ հասնելու է իր զապաթնակէտին և նոր երեան եկող ոյժերի ու պ. պ. Արէլեանի և Պետրոսեանի հետ տալու հայկական բեմին իր նախկին փայլը:

Ի դէպ էլ ասել, այս տարի լրանում է տիկին Սիրանոյշի բեմական գործունէութեան երեսնամեակը: Որքան մեզ յայտնի է, Հայոց Դրամատիկական ընկերութիւն վարչութիւնը որոշել է հանդիսաւոր կերպով տօնել յարգելի տիկնոջ յոբելեանը առաջիկայ սէզօնի սկզբին:

Կիւրակի յունուարի 26-ին ի յիշատակ հանգուցեալ տրագիկ Ադամեանի՝ արտիստիկական թատրոնում հայոց Դրամատիկական ընկ. վարչութիւնը կազմել էր մի յուշահանդէս:

Ամբողջը կազմուած էր երեք մասից. նախ ներկայացրին մի փոքրիկ մեքօդրամ՝ Ապահարզան, որ տասը տարի առաջ թիֆլիսում առաջին անգամ խաղացել է Ադամեանը: Այս պիեսը խաղացին մեր բեմի չորս լաւագոյն ոյժերը—տ. տ. Սիրանոյշ, Մայսուրեան, պ. պ. Պետրոսեան և Արէլեան: Ներկայացումը լաւ անցաւ:

Յուշահանդիսի երկրորդ մասում Ադամեանի պատկուած բիւստի առաջ պ. Մամաջանեանի երգեցիկ խումբը երգեց մեծ արտիստի անուանը նուիրուած մի բաւական լաւ կանտատո, որ հասարակութիւնն ընդունեց ողորուած ծափահարութիւններով և մի քանի անգամ կրկնել տուաւ: Պ. Մամաջանի խումբը այնուհետեւ էլ ի մի քանի ժողովրդական խմբական երգեր երգեց, որոնք շատ լաւ սպաւորութիւն գործեցին:

Այս յուշահանդիսի ամենահետաքրքիր մասը Ադամեանի ապօթէօզն էր: Դա մի լաւ մտածուած և յաջող կատարուած կենդանի պատկեր էր: Բարձր պատուանդանի վրայ նստած է Ադամեանը, և երկու մուսաներ պսակներ բռնել գլխին: Աւելի վար երկու կարգ շարուած՝ մի քանի դերասաններ ներկայացնում են Ադամեանին իր խաղացած դերերում՝ ընտրու պողաներ ընդունած. բեմի վրայ երկու կողմում շարուած են դերասանուհիներն ու դերասանները՝ երեսները դարձրած դէպի վեր, դէպի Ադամեանը, տ. Սիրանոյշը հանդիսաւոր քայլուածքով բարձրանում է և մի մեծ պսակ գնում Ադամեանի ոտքերի տակ:

Ամբողջը շատ յաջող էր. հասարակութիւնը բուն ծափահարութիւններով արտայայտեց իր գոհունակութիւնը: